

ΑΝΩΤΑΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ

(Άρθρο 23(3)(β)(i) του Ν.33/64 – Μεταβατικές Διατάξεις)

(Έφεση κατά απόφασης Διοικητικού Δικαστηρίου αρ. 89/2016)

(Προσφυγές αρ. 5669/13 & 5670/13)

26 Ιουλίου, 2023

Τ. ΨΑΡΑ-ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ, ΣΤ. ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗ, Η. ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Δ/ΣΤΕΣ

1. ΠΦΑΪΖΕΡ ΕΛΛΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΩΝ-ΧΗΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΩΝ (PFIZER HELLAS-CYPRUS BRANCH)
2. PHADISCO LTD

Εφεσείουσες/Αιτήτριες

και

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Εφεσίβλητη/Καθ'ης η Αίτηση

Αχ. Δημητριάδης με Μ.Ξιαρή, για Λ.Π. Δημητριάδης, ΔΕΠΕ, για
Εφεσείουσες

Δ.Καλλή, (κα), Δικηγόρος της Δημοκρατίας Α', με Μ.Πετράκη, (κα), για
Γενικό Εισαγγελέα, για την Εφεσίβλητη

Κ.Κωσταρά (κα), για Προύντζο & Προύντζο ΔΕΠΕ, για το
Ενδιαφερόμενο Μέρος

Η ομόφωνη απόφαση του Δικαστηρίου θα δοθεί
από τη Δικαστή **Τ.Ψαρά-Μιλτιάδου**.

Α Π Ο Φ Α Σ Η

ΨΑΡΑ-ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ, Δ.: Η απόφαση του Διοικητικού Δικαστηρίου αφορούσε απόρριψη συνεκδικαζόμενων προσφυγών με τις οποίες οι Εφεσείοντες-αιτητές προσέβαλαν απόφαση της Εφεσίβλητης-Καθ'ης η αίτηση ημερ.12.4.2013. Με την επίδικη διοικητική πράξη είχε κριθεί πως οι Εφεσείοντες είχαν ενεργήσει καταχρώμενοι τη δεσπόζουσα τους θέση στην αγορά, κατά παράβαση του **Άρθρου 6(1)(δ) του περί Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμος του 2008 (Ν.13(Ι)/2008)**¹, (ο Νόμος). Σημειώνεται πως επεβλήθη στην Εφεσείουσα 1 πρόστιμο ύψους €8.234,00 και στην Εφεσείουσα 2 ύψους €206.168,00.

Συγκεκριμένα, είχε θεωρηθεί πως οι Εφεσείοντες, οι οποίοι συνιστούν, η μεν Pfizer Hellas – Cyprus Branch, Εταιρεία Φαρμακευτικών

¹ Απαγορεύεται η καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης μιας ή περισσότερων επιχειρήσεων, που κατέχει ή κατέχουν δεσπόζουσα θέση στο σύνολο ή μέρος της εγχώριας αγοράς ενός προϊόντος, ιδιαίτερα εάν η πράξη αυτή έχει ως αποτέλεσμα ή ενδεχόμενο αποτέλεσμα -

.....

(δ) την εξάρτηση της σύναψης συμφωνιών από την αποδοχή εκ μέρους των αντισυμβαλλόμενων πρόσθετων υποχρεώσεων, οι οποίες, εκ της φύσεώς τους ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες, δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμφωνιών αυτών.

Προϊόντων, η δε Phadisco Ltd, εταιρεία διανομής της πρώτης, καταχράστηκαν τη δεσπόζουσα θέση που κατείχαν στην αγορά εμβολίου κατά του πνευμονιόκοκκου, αφού μέσω της πολιτικής εκπτώσεων που υιοθέτησαν και η οποία δεν στηρίζετο σε αντικειμενικά οικονομικό λόγο, επιχείρησαν να δεισδύσουν, με αθέμιτο τρόπο, στην αγορά εμβολίου κατά του μηνιγγιτιδόκοκκου.

Το πρωτόδικο Δικαστήριο για τους λόγους που εξηγεί απέρριψε τις προσφυγές.

Οι Εφεσεύοντες θεωρούν την πρωτόδικη κρίση εσφαλμένη και προβάλλουν τέσσερεις λόγους έφεσης.

Με τον πρώτο λόγο προβάλλεται πως η Εφεσίβλητη δεν είχε εξουσία επιβολής προστίμου, το οποίο είναι, κατά τη θέση τους, ποινικής υφής, πέραν από την πάροδο των 5 ετών, ως προνοείται από το Άρθρο 41 του ιδίου Νόμου² (ως ίσχυε τον ουσιώδη χρόνο). Και ότι λανθασμένα το πρωτόδικο Δικαστήριο έκρινε το αντίθετο.

² 41.-(1) Η Επιτροπή αποστερείται της εξουσίας προς επιβολή διοικητικών προστίμων για παραβάσεις των διατάξεων του παρόντος Νόμου και/ή του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού, εάν δεν ασκήσει την εξουσία αυτή μέσα στις ακόλουθες προθεσμίες: (α) μέσα σε προθεσμία τριών ετών, προκειμένου περί παραβάσεων διατάξεων αναφορικά με τις αιτήσεις παροχής πληροφοριών ή τη διενέργεια ελέγχων, (β) μέσα σε προθεσμία

Σημειώνεται ακόμη πως στο **Άρθρο 50** ορίζεται πως εάν δεν υπάρχει ρητή ρύθμιση στο Νόμο, εφαρμόζονται κατ'αναλογία οι σχετικές διατάξεις του Κοινοτικού Δικαίου του Ανταγωνισμού. Το δε **Άρθρο 25(1) του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ.1/2003** ρυθμίζει το θέμα της διακοπής της παραγραφής, ότι δηλαδή η παραγραφή αναστέλλεται για όσο χρόνο η υπόθεση αποτελεί αντικείμενο εκκρεμούσης διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου.

Η καταγγελία υποβλήθηκε το 2005 και αφορούσε παράβαση τερματισθείσα στις 31.12.2005. Η πρώτη απόφαση της Επιτροπής εκδόθηκε το 2009. Αυτό συνέβη λόγω αλληπάλληλων αλλαγών στη συγκρότηση της Επιτροπής που επέβαλλαν εξ υπαρχής εξέταση της υπόθεσης. Στις 31.7.2009 καταχωρήθηκαν προσφυγές εναντίον της πρώτης απόφασης της Εφεσίβλητης. Στις 9.9.2011 εκδόθηκε απόφαση επί των προσφυγών στην οποία διαπιστώθηκε η ακυρότητα λόγω της παράνομης συγκρότησης της Επιτροπής. Στη συνέχεια, η Εφεσίβλητη, προχώρησε με οφειλόμενη επανεξέταση. Εστάλη Έκθεση Αιτιάσεων

πέντε ετών, προκειμένου περί των υπολοίπων παραβάσεων. (2) Η προθεσμία προσμετράται από την ημέρα που συντελέστηκε η παράβαση, σε περίπτωση δε κατ' εξακολούθηση ή κατ' επανάληψη παράβασης από την ημέρα που τερματίστηκε η παράβαση. (3) Η προθεσμία διακόπτεται με την κίνηση διαδικασίας εξέτασης από την Επιτροπή κατά τα οριζόμενα στο εδάφιο (1) του άρθρου 17.

στις 13.7.2012. Μετά δε τη διεξαγωγή εκ νέου της ακρόασης εξεδόθη η προσβαλλόμενη απόφαση ημερ. 12.4.2013.

Κρίνουμε – σε συμφωνία με το πρωτόδικο Δικαστήριο – πως το διάστημα που η υπόθεση εκκρεμούσε ενώπιον του Δικαστηρίου ορθά θεωρήθηκε, για σκοπούς καθορισμού του χρόνου, ως αναστέλλον την παραγραφή. Προσθέτως, ορθά κρίθηκε από το πρωτόδικο Δικαστήριο πως η σχετική θεώρηση της Εφεσίβλητης επ’ αυτού, ήταν σύνομη και καλώς εφαρμόστηκε το Άρθρο 25(1) του Κανονισμού στα δεδομένα της υπόθεσης.

Δεν θα συμφωνήσουμε με τον ευπαίδευτο συνήγορο των Εφεσειόντων πως το Άρθρο 41, ως ίσχυε τότε, προνοούσε αντίθετα απ’ ότι αναφέρει το Άρθρο 25(1) και συνεπώς το τελευταίο δεν μπορούσε να εφαρμοστεί. Ακριβώς, η επίκληση του Άρθρου 25(1) ήταν εύλογη, επειδή το Άρθρο 41 δεν περιείχε οποιαδήποτε αναφορά για την επίδραση της ύπαρξης δικαστικής διαδικασίας στο θέμα του χρόνου.

Είναι γεγονός πως η τροποποίηση η οποία συνετελέσθη το 2014, στο Άρθρο 41 του Νόμου, στην ουσία εμπεριέχει πλέον τη ρήτρα της

διακοπής της προθεσμίας ενόψει εκκρεμότητας διαδικασίας. Πλην όμως δεν θεωρούμε ότι η τροποποίηση αναιρεί την ορθότητα της πρωτόδικης προσέγγισης, ως η εισήγηση του κ.Δημητριάδη.

Περαιτέρω, συμφωνούμε με τη θέση της Εφεσίβλητης πως η έννοια της ανάκλησης και του ακυρωτικού της αποτελέσματος δεν μπορεί να επηρεάζει την έγερση και συνέχιση μιας δικαστικής διαδικασίας με τον τρόπο που εισηγήθηκε η πλευρά των Εφεσειόντων. Η δε υποχρέωση της Εφεσίβλητης για επανεξέταση, μετά από ακυρωτική απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου (βλ. **Άρθρο 58 του περί Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμος του 1999, Ν.158(Ι)/99**) δεν δημιουργεί συνθήκες υπαιτιότητας της, ώστε ο χρόνος να μπορούσε να κριθεί υπό άλλη σκοπιά.

Ο πρώτος λόγος έφεσης έφεσης απορρίπτεται.

Ο δεύτερος λόγος έφεσης αφορά στον ισχυρισμό ότι εσφαλμένα το πρωτόδικο Δικαστήριο έκρινε ότι δεν παραβιάστηκαν τα συνταγματικά και ανθρώπινα δικαιώματα των Εφεσειόντων ιδίως αυτό του δικαιώματος για δίκαιη δίκη και για πρόσβαση σε αποτελεσματική

θεραπεία δυνάμει των **Άρθρων 6 και 13 της ΕΣΔΑ** και του **Άρθρου 30 του Συντάγματος**.

Η όλη επιχειρηματολογία των Εφεσειόντων δεν αντανακλά απολύτως την εδραιωμένη κυπριακή αλλά και ευρωπαϊκή νομολογία ότι η λειτουργία μιας διοικητικής Αρχής και η ακολουθητέα διαδικασία πληροί τα εχέγγυα της ανεξαρτησίας και αμεροληψίας, εφόσον παρέχεται δυνατότητα πρόσβασης σε δικαστήριο πλήρους δικαιοδοσίας για προσβολή της διοικητικής απόφασης. Βέβαια, η θέση του κ. Δημητριάδη είναι πως ο έλεγχος ενός διοικητικού Δικαστηρίου δεν είναι πλήρης, αφού περιορίζεται στον έλεγχο νομιμότητας και δεν περιλαμβάνει έλεγχο ορθότητας, εκτός των φορολογικών υποθέσεων και συνεπώς η νομολογία αυτή δεν εφαρμόζεται. Δεν θα συμφωνήσουμε.

Στην πολύ πρόσφατη απόφαση **Αννίτα Φιλιππίδου v. Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Κύπρου, Α.Ε. 7/16, 10.5.2023**, όπου είχε τεθεί παρόμοιος ισχυρισμός, λέχθηκαν τα ακόλουθα:

«Είναι ορθό πως το Άρθρο 6 της ΕΣΔΑ καλύπτει και διοικητικές διαδικασίες που επιβάλλουν ποινικού τύπου κυρώσεις. Ορθό είναι επίσης πως η διαδικασία διερεύνησης, εκδίκασης και επιβολής διοικητικής κύρωσης έχει συντελεστεί από ένα Διοικητικό Όργανο οπότε όντως υπάρχει συνδυασμός αρμοδιοτήτων και ιδιοτήτων. Ωστόσο, έχει κριθεί πως δεν συντελείται τέτοια παράβαση, στις

περιστάσεις που το Διοικητικό Όργανο, έστω και εάν δεν συμμορφώνεται αυστηρά στις προϋποθέσεις του Άρθρου 6, μπορεί εν τέλει να ελεγχθεί από Δικαστήριο με πλήρη δικαιοδοτικό έλεγχο. Στην υπόθεση **Grande Stevens v. Italy Application nos 18640/10, 18647/10, 18663/10 et al. Judgment 4.3.2014 [Section II]**, σημειώνονται και τα εξής:

“Therefore, in administrative proceedings, the obligation to comply with Article 6 of the Convention does not preclude a ‘penalty’ being imposed by an administrative authority in the first instance. For this to be possible, however, decisions taken by administrative authorities which do not themselves satisfy the requirements of Article 6 para 1 of the Conventions must be subject to subsequent control by a judicial body that has full jurisdiction. The characteristics of a judicial body with full jurisdiction include the power to quash in all respects, on questions of fact and law, the decision of the body below. It must have jurisdiction to examine all questions of fact and law relevant to the dispute before it.”

Στο **Sigma Radio T.V. Ltd v. Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου (2004)3 A.A.Δ. 134** αναφέρθηκαν τα ακόλουθα:

«Το Άρθρο 6(1) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης αναφέρεται σε διαδικασία ενώπιον δικαστηρίου. Εκείνο που χρειάζεται σε περιπτώσεις όπου εκδίδονται από διοικητικά όργανα αποφάσεις καθοριστικές αστικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, είναι η δυνατότητα πρόσβασης σε δικαστήριο για προσβολή της διοικητικής απόφασης.

Εφόσον προσφέρεται τέτοια δυνατότητα, αποκτά πλέον σημασία η έκταση της δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου.

Ως προς τους ισχυρισμούς περί παράβασης της αρχής της φυσικής δικαιοσύνης, το Δικαστήριο έχει την άποψη ότι σε περίπτωση όπου εξετάζεται παράβαση των ρυθμιστικών προνοιών του Νόμου, στον ιδιαίτερα ευαίσθητο και σημαντικό τομέα της ραδιοτηλεόρασης, η κρίση ως προς τα πράγματα, που από τη φύση τους ενδέχεται να χαρακτηρίζονται από λεπτές αποχρώσεις και πολλές διαβαθμίσεις, δικαιολογείται να αφήνεται, ως θέμα πολιτικής του Κράτους, σε ειδική ανεξάρτητη δημόσια Αρχή. Το Δικαστήριο έχει τη γνώμη ότι η προσφερόμενη στο δικό μας σύστημα αναθεωρητική δικαιοδοσία είναι αρκετή. Δεν διακρίνεται λοιπόν παράβαση των κανόνων φυσικής δικαιοσύνης, οι οποίοι εμπεριέχονται στο Άρθρο 6(1) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης και στο Άρθρο 30.2 του Συντάγματος».

Η Εφεσείουσα ισχυρίζεται ότι εν προκειμένω το Δικαστήριο, περιοριζόμενο σε έλεγχο νομιμότητας, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως Δικαστήριο πλήρους δικαιοδοσίας και συνεπώς στοιχειοθετείται η θέση για παραβίαση του Άρθρου 6 της ΕΣΔΑ.

Δεν θα συμφωνήσουμε. Η Εφεσείουσα προσέβαλε όλες τις πτυχές της διοικητικής κρίσης, επικαλούμενη νομικούς λόγους και πλάνη περί τα πράγματα. Το πλάτος και εύρος των θέσεων της ακριβώς ήταν χαρακτηριστικό της εμβέλειας της δυνατότητας προσβολής της πράξης. Και το πρωτόδικο Δικαστήριο κάλυψε όλες τις εκφάνσεις και πτυχές των παραπόνων της, ώστε σίγουρα να μη μπορούμε να ομιλούμε για Δικαστήριο που δεν είχε πλήρη δικανικό έλεγχο. (Βλ. *Sigma Radio Television Ltd v. Cyprus Application nos 32181/04 and 35122/05, Judgment 21/10/2011*). Ο λόγος έφεσης απορρίπτεται».

Τα παραπάνω λεχθέντα ισχύουν απολύτως εν προκειμένω. Αυτό, εξ άλλου, ήταν στην ουσία και το ratio decidendi του πρωτόδικου Δικαστηρίου με το οποίο συμφωνούμε.

Χρήσιμη αναφορά μπορεί να γίνει και στην πρόσφατη απόφαση του **ΕΔΑΔ, SA-CAPITAL OY v. FINLAND, Application no. 5556/10, 14.2.2019**, όπου στην παράγραφο 72 αναφέρονται τα ακόλουθα:

«72. The Court furthermore recalls that it has consistently held that the obligation to comply with Article 6 of the Convention does not preclude a “penalty” being imposed by an administrative authority in the first instance, provided that decisions taken by an authority which does not itself satisfy the requirements of Article 6 § 1 of the Convention must be subject to subsequent control by a judicial body which does meet the said requirements and has full jurisdiction of review (see, inter alia, A. Menarini Diagnostics S.R.L.,

cited above, §§ 58-59, and Grande Stevens and Others, cited above, § 139). Thus, in the light of the Court's established case-law, it is not a requirement under Article 6 of the Convention that proceedings such as those concerning sanctions for breaches of competition law be conducted according to the classic model of a criminal trial».

Περαιτέρω, δεν θα συμφωνήσουμε με τον κ.Δημητριάδη πως η υπόθεση *Sigma Radio Television Ltd v. Cyprus Application nos 32181/04 and 35122/05, Judgment 21.10.2011, (Sigma Radio T.V. v. Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου (2004) 3 Α.Α.Δ. 134)*, διαφοροποιείται της παρούσης. Αντιθέτως, τα δεδομένα της *Sigma* είναι κατά πολύ παρόμοια με τις περιστάσεις της παρούσης υπόθεσης.

Ο δεύτερος λόγος ομοίως απορρίπτεται.

Με τον τρίτο λόγο έφεσης, οι Εφεσεύοντες υποστηρίζουν πως λανθασμένα αποφασίστηκε πρωτόδικα ότι το πρόστιμο που επιβλήθηκε ήταν διοικητικό πρόστιμο και όχι ποινικής φύσεως κύρωση.

Δυσκολευόμαστε να δούμε το νόημα αλλά και το πρακτικό αποτέλεσμα που έχει αυτός ο λόγος.

Σημασία έχει, όπως ήδη διαφαίνεται στην εκτενή αιτιολογία που ο ευπαίδευτος πρωτόδικος Δικαστής δίδει, ότι υπήρξε ενδελεχής εξέταση όλων των δεδομένων που αφορούσαν τη συνολική διαδικασία και την πλήρωση προϋποθέσεων του Άρθρου 6 της ΕΣΔΑ, όπως ήδη, παρατηρήσαμε πιο πάνω.

Ουδόλως, επηρεάζει η όποια φράση χρησιμοποιήθηκε είτε για κύρωση είτε για διοικητικό πρόστιμο. Σημασία έχει πως το Δικαστήριο έδωσε πλήρη και αναγκαία αιτιολογία ως προς την πλήρωση των σχετικών προϋποθέσεων. Και ο λόγος αυτός απορρίπτεται.

Με τον τέταρτο λόγο, οι Εφεσείοντες ισχυρίζονται πως λανθασμένα το πρωτόδικο Δικαστήριο έκρινε ότι δεν εμπίπτουν στον έλεγχο του Διοικητικού Δικαστηρίου ζητήματα ουσίας ή και τεχνικά θέματα όπως αυτό του καθορισμού της σχετικής αγοράς και δεν υπεισήλθε στην ουσία της υπόθεσης.

Το πρωτόδικο Δικαστήριο ανέφερε επ'αυτού και τα εξής:

«Έχω εξετάσει την προσβαλλόμενη απόφαση υπό το πρίσμα όλων των στοιχείων και ισχυρισμών που τέθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου, τα οποία αποτέλεσαν το υπόβαθρο για προώθηση των

θέσεων των διαδίκων, τόσο υπέρ όσο και κατά της νομιμότητας της προσβαλλόμενης απόφασης.

Θα ξεκινήσω με την εξέταση του ισχυρισμού περί εσφαλμένης εφαρμογής και/ή ερμηνείας του άρθρου 6 του Νόμου υπό της Επιτροπής και περί έλλειψης δέουσας έρευνας και πλάνης που εμφιλοχώρησε κατά τον καθορισμό της σχετικής αγοράς, εφόσον, όπως ισχυρίζονται οι αιτήτριες, δε λήφθηκε υπόψη το μερίδιο που κατέχει το κράτος στον τομέα των φαρμάκων, ούτε και ζητήθηκαν στοιχεία από άλλους ανταγωνιστές στη σχετική αγορά, με αποτέλεσμα η κατάληξη περί κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης να είναι προφανώς εσφαλμένη.

Όπως έχω ήδη αναφέρει, παρόλο που ο εν λόγω ισχυρισμός δεν αναπτύχθηκε στη γραπτή αγόρευση των αιτητριών, έχει δικογραφηθεί και, σε κάποιο βαθμό, αναπτύχθει στην αίτηση ακυρώσεως και την απαντητική αγόρευσή τους, ενώ κατά το στάδιο των διευκρινίσεων έγινε πληρέστερη ανάπτυξή του. Συνεπώς, με αυτά τα δεδομένα, και έχοντας βέβαια κατά νου τα λεχθέντα στην *Δημοκρατίας v. Κουκουρή (1993) 3 Α.Α.Δ. 598*, θα προχωρήσω να εξετάσω τον συγκεκριμένο ισχυρισμό, αφού είναι πρόδηλο πως αυτός όχι μόνο δεν έχει εγκαταλειφθεί, αλλά αποτέλεσε και έναν από τους πυλώνες επιχειρηματολογίας των αιτητριών, προς υποστήριξη της υπόθεσής τους.

Στους πιο πάνω ισχυρισμούς των αιτητριών, η καθ' ης η αίτηση, στην απόφασή της, αντιτείνει ότι οι αιτήτριες απέτυχαν να αποδείξουν ότι η υπ' αυτών ακολουθήσασα πολιτική χορήγησης δωρεάν εμβολίων δεν είχε περιοριστικό χαρακτήρα και ότι δεν είχε *«ως σκοπό και/ή αποτέλεσμα το 'δέσιμο' των πελατών τους»*. Στο δε καταληκτικό της απόφασής της, η Επιτροπή διαπιστώνει κατάχρηση υπό των αιτητριών της δεσπόζουσας θέσης που αυτές κατείχαν στην αγορά, κατά το έτος 2005, του εμβολίου κατά του πνευμονιόκοκκου, *«αφού προσπαθούσαν να δεισδύσουν με αθέμιτο τρόπο στην αγορά του εμβολίου κατά του μηνιγγιτιδόκοκκου»*. Εισηγείται η Επιτροπή ότι η πολιτική εκπτώσεων που ακολουθήθηκε από τις αιτήτριες συνιστά κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης που αυτές κατείχαν στην αγορά, όπως εξηγεί αναλυτικά στην επίδικη απόφασή της, *«καθότι προσπαθούσαν με πολιτική, η οποία δεν στηρίζετο σε αντικειμενικά οικονομικό λόγο, να ενδυναμώσουν τη θέση τους στην αγορά του εμβολίου κατά του μηνιγγιτιδόκοκκου»*, πρακτική η οποία κρίθηκε ότι παραβίαζε τις διατάξεις του άρθρου 6(1)(δ) του Νόμου.

Έχω εξετάσει προσεκτικά την απόφαση της Επιτροπής, λαμβάνοντας υπόψη και τους υπό των αιτητριών εγειρόμενους ισχυρισμούς, και κρίνω ότι αυτοί δεν ευσταθούν. Η Επιτροπή, στην, ομολογουμένως πολυσέλιδη, απόφασή της, παραθέτει εκτενώς και με λεπτομέρεια το σκεπτικό της και τους λόγους που την οδήγησαν στην επίδικη απόφασή της. Στην εν λόγω απόφασή της, στην οποία αναπτύσσεται και σχετική νομική επιχειρηματολογία, ενίοτε με παραπομπή σε οικεία νομολογία, η Επιτροπή εξηγεί, μεταξύ άλλων, και τους λόγους που κατέληξε, εν πρώτοις, στη διαπίστωση ύπαρξης κατοχής δεσπόζουσας θέσης από τις αιτήτριες και, στη συνέχεια, σε κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης από τις αιτήτριες, λαμβάνοντας υπόψη και/ή εξετάζοντας, όπως προκύπτει από το κείμενο της απόφασης, και τη σχετική αγορά προϊόντων και/ή υπηρεσιών, για την οποία γίνεται λεπτομερής ανάλυση που περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τη δομή της αγοράς, τη σχετική γεωγραφική αγορά και σχετικούς πίνακες (βλ. σελ. 35/78-55/78).

Υπενθυμίζω στο σημείο αυτό ότι θέματα, όπως αυτό του καθορισμού της σχετικής αγοράς, τα οποία θέτουν οι αιτήτριες, είναι θέματα κατ'εξοχήν τεχνικά που δεν εμπίπτουν στον έλεγχο του Διοικητικού Δικαστηρίου (αναφέρω ενδεικτικά την πρόσφατη απόφαση της Ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην **PHOTOS KARSERAS MANHATTAN PROPERTIES AND DEVELOPERS AND INVESTMENTS LTD κ.α. ν. Δημοκρατίας, Α.Ε. 24/2011, ημερ. 18.7.2016**), εκτός εκεί όπου διαπιστώνεται πλάνη, κακοπιστία ή έλλειψη δέουσας έρευνας. Περαιτέρω, το Δικαστήριο δεν υποκαθιστά τις αποφάσεις της Διοίκησης, ούτε προβαίνει σε επανεκτίμηση γεγονότων, εφόσον κρίνει ότι η έρευνα ήταν επαρκής.

Με αυτά τα δεδομένα, δεν διακρίνω οτιδήποτε μεμπτό στην απόφαση της Επιτροπής. Αντίθετα, διαπιστώνω ότι πρόκειται για μια πλήρως και/ή επαρκώς αιτιολογημένη απόφαση, η οποία, από το σύνολο των στοιχείων που παρατίθενται σε αυτήν, καθίσταται αρκούτως τεκμηριωμένη. Συνακόλουθα, καταλήγω ότι οι υπό των αιτητριών προβαλλόμενοι ισχυρισμοί περί έλλειψης δέουσας έρευνας, πλάνης και εσφαλμένης ερμηνείας του άρθρου 6 του Νόμου δεν στοιχειοθετούνται και υπόκεινται σε απόρριψη».

(Βλ. επίσης *SA-CAPITAL OY v. FINLAND*, ανωτέρω, *Υπόθεση C-501/11P, Schindler Holding Ltd v. Επιτροπής ημερ 18.7.2013* και *ΔΕΕ C-295/12 P Telefonica SA v. Επιτροπής 10.7.2014*).

Πολύ ορθά το πρωτόδικο Δικαστήριο δεν παρέλειψε να εξετάσει θέματα περί πλάνης, κακοπιστίας, δέουσας έρευνας και άλλα. Παράλληλα διευκρίνισε ότι ο σχετικός έλεγχος του Δικαστηρίου επί της ουσίας γεγονότων, γίνεται ακριβώς κάτω από το πρίσμα των πιο πάνω ισχυρισμών, το βάρος απόδειξης των οποίων φέρει ο αιτών.

Όπως εύστοχα παρατηρεί η κα Καλλή, και η νομολογία του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης υποδεικνύει παρόμοιο τρόπο προσέγγισης.

Στην *Χαλκόρ ΑΕ Επεξεργασίας Μετάλλων v. Ευρωπαϊκής Επιτροπής C386/10 P, 8.12.2011*, στις παραγράφους 62 και 63 σημειώνονται τα ακόλουθα:

«62 Ο αυτοπεριορισμός της εξουσίας εκτιμήσεως της Επιτροπής που προκύπτει από την έκδοση των κατευθυντηρίων γραμμών δεν είναι στην πραγματικότητα ασυμβίβαστος με τη διατήρηση σημαντικού περιθωρίου εκτιμήσεως για το θεσμικό αυτό όργανο. Οι κατευθυντήριες γραμμές περιέχουν διάφορα στοιχεία που παρέχουν στην Επιτροπή τη δυνατότητα ελιγμών κατά την άσκηση της διακριτικής εξουσίας της σύμφωνα με τις διατάξεις των κανονισμών 17 και 1/2003, όπως έχουν

ερμηνευθεί από το Δικαστήριο (απόφαση Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 61 ανωτέρω, σκέψη 267).

63 Ως εκ τούτου, σε τομείς στους οποίους η Επιτροπή διατηρεί περιθώριο εκτιμήσεως, επί παραδείγματι όσον αφορά τον συντελεστή προσαυξήσεως λόγω διάρκειας, ο σχετικός έλεγχος νομιμότητας περιορίζεται στο να εξακριβωθεί ότι δεν υπάρχει πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως (βλ., συναφώς, απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Ιουλίου 2005, T-241/01, Scandinavian Airlines System κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-2917, σκέψεις 64 και 79)".

Δεν συμφωνούμε με την ευπαίδευτο συνήγορο των Εφεσειόντων πως η ***AstraZeneca v. Commission Case T-321/05, 1.7.2010*** διαφοροποιεί τον τρόπο ελέγχου από το Δικαστήριο, αφού και στην υπόθεση αυτή, η αναθεώρηση αφορούσε τον τρόπο ερμηνείας όρου εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και κατά πόσο ήταν συμβατή με όλα τα συναφή δεδομένα που έπρεπε να ληφθούν υπόψη (all the relevant data that must be taken into consideration).

Η πιο πάνω προσέγγιση καθιστά αχρείαστη την ενασχόληση μας με το ***Άρθρο 2 του Εβδόμου Πρωτοκόλλου ΕΣΔΑ***, για την ποινική διαδικασία και το δικαίωμα επανεξέτασης ποινικής απόφασης, όπως αναλύθηκε από τον κ.Δημητριάδη. Η νομολογία - Ευρωπαϊκή και Κυπριακή - επί του θέματος είναι σαφής. Και αυτός ο λόγος έφεσης απορρίπτεται.

Για τους λόγους που έχουμε εξηγήσει, συνολικά η έφεση απορρίπτεται με έξοδα €3.000 υπέρ της Εφεσίβλητης και εναντίον των Εφεσειόντων.

Τ. ΨΑΡΑ-ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ, Δ.

ΣΤ. ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗ, Δ.

Η. ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Δ.